

De nordiska språken

Med *nordiska språk* brukar man ofta mena bara danskan, färöiskan, isländskan, norskan och svenskan. Då tänker man förstås framför allt på att de här språken har ett gemensamt ursprung och hör till samma språkfamilj, fast de numera i somliga avseenden skiljer sig från varandra. Det är ju inte så lätt t ex för en svensk att förstå isländska, även om han klarar av norskan och danskan. Men det är också möjligt att ta de nordiska språken i vidare bemärkelse som ett gemensamt namn för alla språk i Norden. Då kan också finskan och samiskan ses som nordiska språk.

De finsk-ugriska språken

Vad språksläktskapen beträffar hör finskan och samiskan till de *finsk-ugriska* språken, av vilka de allra flesta talas i Sovjetunionen. Det finns ett tiotal finsk-ugriska språk. Finskans närmaste släktingar finner vi öster och söder om Finska viken, bland annat estniskan och karelskan. De flesta känner till, att också ungerskan är ett finsk-ugriskt språk. Förhållandet mellan finskan och ungerskan är emellertid mycket mera avlägset än förhållandet mellan t ex svenskan och isländskan. I praktiken är det faktiskt bara språkforskare som kan konstatera den här släktskapen.

Finskan idag

Av Finlands drygt 4,7 miljoner invånare talar cirka 4,3 miljoner finska som modersmål; dessutom har Finland ju en finlandssvensk minoritet på ungefär 300 000 personer och en samisk minoritet på cirka 4 500 personer. På grund av 60- och 70-talens starka emigrations-

våg finns det i dagens Sverige omkring 300 000 personer med finska som modersmål. Ett besvärligt och omdebatterat problem för många av invandrarbarnen är den s k *halvspråkigheten*. Det verkar som om många av de här barnen inte skulle lära sig vare sig finska eller svenska ordentligt, därav termen halvspråkighet. Barn i kulturellt och socialt harmoniska miljöer lär sig ju sitt modersmål utan speciella problem. – Bland annat i Nordamerika finns det på grund av äldre tiders emigration flera hundra tusen finnar.

Är finskan ett svårt språk?

Finskan har sen gammalt rykte om sig att vara ett »svårt» språk. I vissa avseenden stämmer den här uppfattningen, men den får inte överdrivas. Det är kanske framförallt ordförrådet som är besvärligt för en vuxen människa att lära sig. Vi kan bara tänka på några vardagliga ord: *käsi* = hand, *isä* = pappa, *äiti* = mamma, *pitkä* = lång, *sanon* = jag säger osv. För en svensk är finskans grundläggande ordförråd annorlunda; lika annorlunda är förstås svenskans ordförråd för en finne! Men man måste också hålla i minnet, att finskan på grund av den långa historiska och kulturella gemenskapen med de övriga nordiska språken har upptagit många lånord som är lätta att identifiera: *kakku* = kaka, *kruunu* = krona, *pankki* = bank, *tulli* = tull, *posti* = post osv.

Hur bygger man upp ord?

Finska ord byggs upp med ändelser som läggs till i slutet. Finskan har fler ändelser än svenskan, men ändelserna är faktiskt inte svårare att lära sig än småord som *i*, *på*, *till*. Låt oss se på några av ändelserna för substantiv fogade till ordet *pullo* = flaska:

pullo/n = flaskans
pullo/ssa = i flaskan
pullo/sta = ur flaskan
pullo/on = in i flaskan
pullo/lla = med flaskan
pullo/t = flaskorna osv.

Ändelsen *-ni* = min och *-kin* = också. Dessa ändelser kan stå efter varandra och dessutom efter de just nämnda ändelserna:

pullo/ssa/ni = i min flaska
pullo/sta/ni = ur min flaska
pullo/nikin = också min flaska

pullo/lla/ni = med min flaska
pullo/ssa/nikin = också i min flaska osv.

Med fogning av ändelser enligt sådana här modeller byggs också de finska verben upp.

Några vanliga satstyper.

Låt oss se på några vanliga satstyper. Vill vi säga »Pekka är hemma» heter det *Pekka on kotona*. Sedan kan vi bilda frågor med ändelsen *-ko* och genom att flytta ett ord först i satsen: *Onko Pekka kotona?* = Är Pekka hemma?, *Pekka/ko on kotona?* = Är det Pekka som är hemma? och *Kotona/ko Pekka on?* = Är det hemma som Pekka är? Vill vi säga »Bilen står på gatan» heter det *Auto on kadulla*. Med annan ordföljd får vi *Kadulla on auto* som betyder »Det står en bil på gatan». Just på det här sättet uttrycker man också »att ha», t ex *Pekalla on auto* = Pekka har en bil.

Kurser i finska

För den som vill lära sig finska på ort och ställe finns det många olika möjligheter. De viktigaste arrangörerna är Finlands Undervisningsministerium samt Föreningen Pohjola-Norden, som bägge ordnar flera olika kurser, vanligtvis under sommaren. Närmare uppgifter kan man få t ex från de finska ambassaderna och konsulatet.

Fred Karlsson är född 1946, verksam som docent i allmän språkvetenskap vid Turun yliopisto (det finskspråkiga universitetet i Åbo), också verksam som lärare i finska för skandinaver sedan 1968.

